

Malé slovenské obce sa chcú rozvíjať: Nastupujú na nový trend, začínajú tvoriť digitálne územné plány

Územný plán je kľúčovým nástrojom pre udržateľný rozvoj našich miest a obcí. Malé slovenské obce postupne nastupujú na nový trend a začínajú tvoriť digitálne územné plány. Potvrdzujú to dáta Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR z Portálu pre územné plánovanie. Takmer 65 % obcí, ktoré začali pripravovať digitálne územné plány podľa novej legislatívy, má menej ako 1 000 obyvateľov. Územné plány sa tak pre menšie samosprávy stávajú dôležitým nástrojom pre ich budúce smerovanie.

Úrad pre územné plánovanie a výstavbu SR dlhodobo deklaruje dôležitosť územných plánov pre systematický rozvoj miest a obcí. Nový zákon o územnom plánovaní priniesol aj nové štandardy a metodiku pre spracovanie územných plánov v digitálnej podobe. To umožňuje detailnejšie plánovanie a lepšie nastavovanie rozvojových priorít obcí a miest tak, aby odzrkadľovali reálne potreby obyvateľov, a zároveň zohľadňovali požiadavky pre kvalitný život. Ďalším pozitívom digitálnych územných plánov je aj efektívnejšie zhromažďovanie dát, ktoré pomôžu nielen samosprávam, ale aj štátnym inštitúciám pri rozhodovaní o budúcom smerovaní krajiny.

„Teší nás, že digitálne územné plány začína tvoriť stále viac samospráv. S veľkým nasadením sa do tohto procesu púšťajú aj desiatky malých obcí do 1 000 obyvateľov. Aby tento proces zvládli samosprávy čo najlepšie, intenzívne s nimi komunikujeme a poskytujeme im aj individuálnu metodickú podporu. Zároveň sme na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie vyčlenili 1,2 milióna eur. Pre veľký záujem aktuálne rokujeme s Ministerstvom financií SR o navýšení týchto finančných prostriedkov o 300-tisíc eur. Už v tomto roku by sme tak mohli prerozdeliť až 1,5 milióna eur,“ povedal Milan Valašík, predseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.

Digitálne územné plány tvoria najmä malé obce

Aktuálne údaje úradu potvrdzujú, že na trend digitálnych územných plánov nastupujú prevažne malé obce. Do procesu obstarávania digitálnych územných plánov sa už zapojilo 119 obcí, pričom takmer 65 % z nich má menej ako 1 000 obyvateľov.

„Takmer tretina obcí, ktoré začali tvoriť digitálny územný plán, nemá ani 500 obyvateľov. Najmenšia obec má dokonca len 28 obyvateľov. Tieto dáta naznačujú, že iniciatívu v oblasti moderného územného plánovania preberajú z veľkej časti malé obce. Často ide o samosprávy, ktoré doposiaľ nemali územný plán a celý proces absolvujú po prvýkrát,“ zhrnul Martin Horňák, generálny riaditeľ sekcie územného plánovania, metodiky, výskumu a inovácií Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.

Najviac územných plánov podľa novej metodiky obstarávajú samosprávy v Trenčianskom samosprávnom kraji (25). Nasleduje Prešovský samosprávny kraj (23), Košický samosprávny kraj (21), Banskobystrický samosprávny kraj (17), Nitriansky samosprávny kraj (13), Žilinský samosprávny kraj (13) a Bratislavský samosprávny kraj (6). Najmenej digitálnych územných plánov obstarávajú samosprávy z Trnavského samosprávneho kraja (1).

Kľúčové trendy v obstarávaní digitálnych územných plánov

Z pohľadu vybraných demografických údajov sa pri obciach, ktoré aktuálne tvoria digitálne územné plány, ukazuje, že čelia dvom hlavným výzvam. Hoci v 64 % obcí dochádza k nárastu počtu obyvateľov, v 62 % z nich prevažuje staršia populácia. Práve moderné územné plánovanie však predstavuje nástroj, pomocou ktorého môžu byť obce

na tieto výzvy pripravené. Umožňuje im totiž napríklad lepšie plánovať nové plochy pre bývanie mladých rodín, občiansku vybavenosť, ale aj rozvoj zariadení a služieb pre seniorov, čím sa zvyšuje kvalita života obyvateľov.

Vývoj v roku 2025 a v prvom kvartáli 2026 pri obstarávaní územných plánov ukazuje nasledovné tendencie:

1. Prevažne ide o malé obce do 1 000 obyvateľov.
2. Prevažne ide o obce, ktoré doteraz nemali žiadny územný plán.
3. Väčšina týchto obcí čelí starnutiu obyvateľstva.
4. Zároveň vo viacerých obciach registrujeme rozvojový potenciál podporený rastom počtu obyvateľov.
5. Malé obce sa chcú spájať pri obstarávaní digitálnych územných plánov do mikroregiónov.

Do popredia sa dostáva mikroregión

Malé, historicky, kultúrne, či z iných špecifických hľadísk prepojené obce si môžu zabezpečiť svoj územný a hospodársky rozvoj, či rozvoj cestovného ruchu v regióne aj spoločným digitálne spracovaným územným plánom. Zákon o územnom plánovaní dáva takýmto obciam priestor na vzájomnú dohodu a vytvorenie územného plánu mikroregiónu. Územné plány mikroregiónov následne pripravujú samosprávne kraje po dohode s dotknutými obcami, čím sa zabezpečí synchronizovaný postup a optimalizácia nákladov na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie.

„Podľa odhadov, ktoré úradu poskytli vybrané samosprávne kraje, sa zatiaľ očakáva vznik viac ako 20 mikroregiónov, ktoré by celkovo spájali takmer 250 obcí. Digitálne územné plány mikroregiónov môžu výrazne zefektívniť plánovanie a podporiť koordinovaný regionálny rozvoj,“ skonštatoval **Martin Horňák, generálny riaditeľ sekcie územného plánovania, metodiky, výskumu a inovácií Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.**

DOPLŇUJÚCA INFORMÁCIA:

Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky vznikol 1. júna 2022 na základe rozhodnutia parlamentu. Úrad je s účinnosťou od 1. januára 2023 ústredným orgánom štátnej správy pre územné plánovanie, výstavbu a vyvlastnenie. Odo dňa svojho zriadenia vykonáva všetky činnosti potrebné k zabezpečeniu riadneho chodu úradu a k prechodu práv a povinností v oblasti územného plánovania, výstavby a vyvlastnenia podľa doterajších všeobecne záväzných právnych predpisov z Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky na úrad od 1. januára 2023. Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z. nadobudol účinnosť 1. apríla 2024. Stavebný zákon č. 25/2025 Z. z. nadobudol účinnosť 1. apríla 2025.

Kontakt:

Simona Parížeková, hovorkyňa
tel.: + 421 910 429 809
e-mail: tlacove@stavebnyurad.gov.sk
web: www.uupv.sk